

INHOUD

UIT DE VERENIGING, COLOFON 2

UIT HET ANTIQUARIAAT 3

EEN ROTTERDAMS MEISJE IN DE SPAANSE BURGEROORLOG 4

DE VIJFDE ROTTERDAMSE LEEUW 5

AGENDA 6, 7

FOTOPUZZEL 8

183

De zomer is al weer een tijd voorbij, maar ongetwijfeld herinnert iedereen zich nog wel de prachtige laatste zomerweek begin oktober. Daarvoor viel het allemaal een beetje tegen met te veel regen en te weinig mooie zomerse dagen.

Toch was het ondanks het weer zeer goed mogelijk om mooie taferelen in de stad aan te treffen. En niet alleen mooi maar ook verrassend, zoals op deze foto van een reiger die enigszins verbaasd staat te kijken naar een medebewoner van de Noordsingel waarvan hij zich vast ook afvroeg of hij eetbaar is. De bedenker van de prachtige oude singels die door Rotterdam lopen, stadsarchitect Rose (1801-1877), zou zich evenals de reiger ongetwijfeld verbaasd hebben als hem was verteld dat er ooit schildpadden in zijn geesteskinderen zouden leven. Maar dat is wel wat er is gebeurd. •

UIT DE VERENIGING

In de afgelopen maanden werden de volgende mensen lid van ons genootschap.

Augustus

Mevr. K.D.M.R. Bakker (Rotterdam), Dhr. Chr. Coppens (Schiendam), Dhr. L.P. Lustermans (Rotterdam), Stichting Oudheidkamer Rhooen en Poortugaal (Poortugaal), Dhr. A. Terhell (Rotterdam), Dhr. T. Visker (Rotterdam), en Mevr. M.A. van Wingerden (Rotterdam).

September

Dhr. H. Olieman en Dhr. R.P. Voogd (beiden te Rotterdam).

Dit bracht de stand per eind september op 2498 leden. •

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

Eind november komt ons nieuwe jaarboek uit. Ook dit jaar zijn de Posttarieven weer gestegen en daarom wil ik u evenals voorgaande jaren vragen, indien het voor u mogelijk is, om zelf het jaarboek op te halen in het Gemeentearchief aan de Hofdijk 651. Ook zoeken wij mensen die wat vrije tijd over hebben en die een gedeelte van deze tijd willen vullen met het rondbrengen van de jaarboekjes in hun eigen omgeving. In dat geval breng ik ze bij u thuis met enveloppen en adresstickers.

U kunt daartoe mailen naar roterodamum@roterodamum.nl of bellen naar 0184-682291

Vanzelfsprekend krijgt u indien u hiervoor niet in de gelegenheid bent uw boek gewoon thuisgestuurd.

Alvast hartelijk dank! Zo besparen we heel wat portokosten voor Roterodamum.

Coby Hartsuiker, Administratie HGR.

Sinds de vernieuwde website in april 2008 in de lucht is gegaan hebben wij ons mogen verheugen in een steeds weer groeiend aantal bezoekers. Bovendien constateerden we dat het aantal bezoekers dat ons via zoekmachines en via links van andere organisaties bereikte ook toenam.

In het 2e kwartaal van 2011 vond er een drastische omslag plaats. Voor het eerst hadden we te maken met een daling van het aantal unieke bezoekers. Vergeleken met het 1e kwartaal van 2011 zijn er ruim 500 minder unieke bezoekers en daarmee is het kwartaalgemiddelde gedaald onder het aantal van het 1e kwartaal van 2010! In absolute aantallen kregen we veel minder bezoekers via zoekmachines en/of links van anderen. Daar staat slechts een lichte stijging tegenover van het aantal bezoekers dat ons rechtstreeks benadert.

Inmiddels zijn we ook begonnen met een digitale Nieuwsbrief. U kunt zich hiervoor opgeven via onze website.

Aad Koster •

colofon

De Kroniek is een uitgave van Historisch Genootschap Roterodamum

Redactie

Sjaak van der Velden
Spangsekade 78a
3027 GK Rotterdam
telefoon: 06 22429959
e-mail: sjaakvldvelden@gmail.com

Illustraties: GAR, eigen collectie
Vormgeving: Studio Gescher, BNO, Leiderdorp
Lay-out en druk: Graféno

Oplage: 2.600 exemplaren

Website: <http://www.roterodamum.nl>

Secretariaat en Ledenadministratie HGR

C. Hartsuiker
Postbus 23148, 3001 KC Rotterdam
telefoon: 0184-682291
Giro 77300
e-mail: roterodamum@roterodamum.nl

contributie: € 30,00 per jaar
ondersteunend gezinslidmaatschap: € 10,00 per jaar

Leden ontvangen het Rotterdams Jaarboekje en vijf keer per jaar de Kroniek. Bovendien zijn zij welkom op alle door Roterodamum georganiseerde bijeenkomsten, lezingen en excursies.

De volgende Kroniek verschijnt rond 1 januari 2012.
Sluitingsdatum kopij en oplossingen puzzel 1 december 2011.

UIT HET ANTIQUARIAAT

Rivaliteit Amsterdam - Rotterdam

De rivaliteit tussen de twee grootste steden van ons land is een thema dat volgens Joh. De Vries, die daar in 1965 een aardig boekje over schreef, al eeuwen terug gaat in de tijd. In *Amsterdam – Rotterdam. Rivaliteit in economisch-historisch perspectief* (Bussum: C.A.J. van Dishoeck 1965) treffen we heel wat beschrijvingen aan van concurrentie tussen de twee steden. Het mooiste is misschien wel de geciteerde brief van een Rotterdamse zakenman aan zijn collega uit Amsterdam: ‘Mijnheer, Deze is alleen dienende als om you te zeggen, dat jij gek sijt, dag dag dag.’ Een Engelsman schreef in 1845 al over het verschil tussen beide steden het volgende: ‘Rotterdam is werkelijk een stad van commercie, terwijl de zaken in Amsterdam voor het grootste deel gericht zijn op speculaties ter wille van de goklust en handel in aandelen.’ De Europoort en de Zuidas kunnen niet beter beschreven worden.

Waar echter de Amsterdammer het als vanzelfsprekend aanneemt dat zijn stad de eerste viool speelt, daar moeten Rotterdammers zichzelf vaak overschreeuwen in hun ‘wij hebben de eerste, de hoogste, de mooiste, en vooral de beste.’ Zo ontving de Kroniek via een omweg een gedicht dat in de jaren vijftig door een dominee Derks geheel in die stijl is geschreven.

*Geloof maar niet, o Amsterdammer,
dat ik jaloers ben op uw stad.*

*Voor mij bestaat, dat spreekt vanzelf wel, ter wereld heus geen rijker schat,
dan Rotterdam!*

*Geloof maar niet, o Amsterdammer,
dat gij met spotternij en hoon*

*dat pronkjuweel van alle steden, mijn Maasstad, steekt naar hare kroon,
mijn Rotterdam!*

*Geloof maar niet, o Amsterdammer,
dat ik uw dorp niet aardig vind.*

*Wel aardig, ja, o heus wel aardig, maar 't is, hoe leuk ook, beste vrind
geén Rotterdam!*

*Geloof maar niet, o Amsterdammer,
dat heel die vieze modderplas,*

*van al die stinkende kanaaltjes plus 't IJ, geschikt als haven was
voor Rotterdam!*

*Ik ben niet bang, o Amsterdammer,
dat uw gehucht ons overvleugelt.*

*Want al die praatjes van uw vrienden? Zij worden door de dáád beteugeld
in Rotterdam!*

*Gij zwamt teveel, o Amsterdammer,
gij leutert en gij kletst maar wat.*

*Steekt eens de handen uit de mouwen dan wordt uw dorp misschien een stad
als Rotterdam!*

Maar 't komt wel goed, o Amsterdammer,

*want als men 't jaar 2000 schrijft,
zijn al uw grachtjes en uw straatjes en huisjes lang reeds ingelijfd
bij Rotterdam!*

Wij zorgen dan, o Amsterdammer

*dat gij ook nog wat welvaart ziet
dan krijg je echt van ons een tunnel want heus, dat groeien stuit je niet
van Rotterdam!*

Het is nu al 2011 maar alles is toch iets anders gelopen.

De rivaliteit is er nog steeds en Rotterdam heeft de Amstelstad
nog steeds niet geannexeerd. •

Moet kunnen

Weet je wat een Rotterdammer...

BOEKBESPREKING

Een Rotterdams meisje in de Spaanse Burgeroorlog

Voor Nederlanders begon de Tweede Wereldoorlog in 1940, voor de rest van de wereld in 1939 maar voor Spanjaarden eigenlijk al in 1936. In dat jaar pleegden delen van het leger een staatsgreep uit onvrede met de door verkiezingen aan het bewind gekomen linkse regering. De wettige regering riep de bevolking op zich te verzetten tegen de opstandige generaals en dat was het begin van een burgeroorlog die drie jaar zou duren.

Tijdens de burgeroorlog en de aanloop er naartoe was het hele land in opperste verwarring en heerste er ook een hoge mate van wetteloosheid. Van beide kanten werden wreedheden begaan waarbij ook tegenstellingen bestonden binnen het kamp van de verdedigers van de republikeinse regering. De internationale houding was er een van niet-ingrijpen, maar het Duitsland van Hitler en Mussolini's Italië schoten de opstandelingen te hulp. De Sovjet-Unie van Stalin aan de andere kant hield zich ook niet aan de non-interventie politiek, terwijl de regering van Mexico en grote delen van de Franse bevolking de gekozen Spaanse regering ook steunden. Daarnaast reisden duizenden vrijwilligers naar Spanje om de Republikeinen te steunen omdat ze vreesden dat na het fascistische Italië, het autoritaire Portugal en Nazi-Duitsland Spanje als vierde land in Europa ten prooi zou vallen aan een autoritair, rechts bewind als generaal Franco de macht in handen zou krijgen.

Rotterdam en de Spaanse burgeroorlog

Het lijkt ver gezocht om een relatie tussen de geschiedenis van Rotterdam en de Spaanse burgeroorlog te zoeken. Toch is die relatie er wel degelijk. Tijdens de burgeroorlog bombardeerden Duitse piloten het stadje Guernica, wat de eerste keer was dat een stad als oorlogsdoel werd aangevallen door luchtmachtkrachten. Hermann Göring zou later zelfs verklaren dat hij in Spanje zijn Luftwaffe wilde uitproberen. Blijkbaar was dat succesvol want op 14 mei 1940 zag diezelfde Luftwaffe kans om in korte tijd de binnenstad van Rotterdam in puin te gooien. Guernica valt dus te beschouwen als de proeftuin voor het bombardement op Rotterdam. De andere relatie tussen de stad en de Spaanse Burgeroorlog is het gegeven dat van hier zo'n vijftig vrijwilligers naar Spanje vertrokken om in de Internationale Brigades tegen Franco te vechten.

Een meisje aan het front

Een van de strijdsters tegen Franco was Fanny Schoonheydt (1912-1961), een Rotterdams meisje van wie de geschiedenis in de vergetelheid was geraakt maar dat in het Spanje van de burgeroorlog bekend was als de 'reina de ametalladora', de koningin van het machinegeweer. Als correspondentente voor NRC en andere bladen was ze al voor het uitbreken van de oorlog vertrokken, maar toen deze uitbrak, aarzelde ze niet om zich bij de verdedigers van de wettige regering aan te sluiten en de wapens op te nemen. De schrijfster van het boek was al eens eerder op Schoonheydt gestuit en heeft daar voor de VPRO in 1986 een reportage over gemaakt. Het verhaal van het Nederlandse meisje dat als enige buitenlandse de wapens op had genomen bleef haar echter intrigeren. Het toeval bracht met zich mee dat juist toen ze haar onderzoek wilde oppakken een pakketje brieven boven water kwam dat Fanny aan haar schoolvriendin Neeltje Bakker had geschreven.

Deze brieven maakten het de moeite waard om dieper in het leven van de Rotterdamse heldin te duiken. Dat bleek een heel moeilijke taak. Schoonheydt heeft over haar rol zelf nooit meer gesproken. Althans niet met haar dochter want voor deze was de hele geschiedenis nieuw.

Via Parijs en Zuid-Amerika terug naar Rotterdam

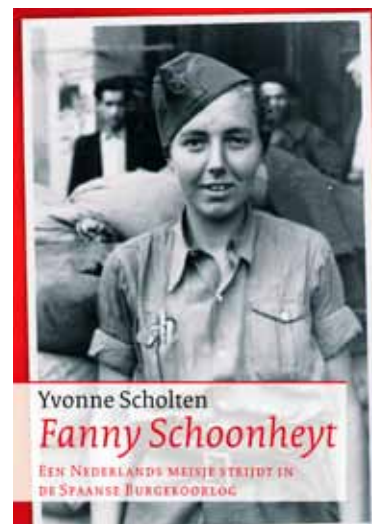
Toch heeft Yvonne Scholten kans gezien veel uit het leven van Fanny boven water te halen. Zo kunnen we lezen hoe ze op de redactie van de NRC te maken kreeg met de avances van Victor van Vriesland maar toen ze eenmaal in Spanje was niets meer van hem hoorde. Ook de betrokkenheid van Schoonheydt bij de Olympiade die in 1936 in Barcelona was georganiseerd als alternatief voor de Olympische Spelen in Nazi-Duitsland maar niet doorging door de opstand van de generaals, wordt besproken. Hoe ze vervolgens de wapens opnam en zelfs officier werd; iets wat volgens Spaanse historici feitelijk onmogelijk was voor een vrouw. We lezen over haar verwondingen: een gat in haar been, twee in haar hoofd, een gescheurde nier en drie gebroken ribben. In een van de ellenlange citaten die het boek af en toe ontsieren maar tegelijk authenticiteit geven beschreef de heldin de reden waarom ze de wapens oppakte zelf als volgt: 'Je kunt tenslotte toch nog maar beter van de honger doodgaan of door een bom dan door zo'n fascist te worden afgemaakt met je ogen open en je oren afgesneden en je nagels afgebrand en een hakenkruis op je borst gebrand.' (p. 200).

Toch blijft haar verdere levensverhaal voor een groot deel in nevelen gehuld. Ze volgde in Parijs een pilotenopleiding, kreeg een dochtertje van ene Lopez die verder onbekend blijft en na de burgeroorlog ging ze met duizenden anderen als stateloos politiek vluchteling naar de Dominicaanse Republiek. Was ze een spion voor de communisten? Scholten speculeert er lustig op los over de mogelijke connecties tussen Schoonheydt die zich inmiddels Lopez noemde en de moordenaar van Trotski en de redenen voor haar zwijzaamheid over het leven in Spanje. Op Curaçao maakte ze vervolgens nog carrière als zelfstandig fotograaf maar het klimaat en de mensen daar dwongen haar uiteindelijk terug te keren naar het ouderlijk huis in de Safflevenstraat waar ze in 1961 de laatste adem uitblies.

Yvonne Scholten schreef een mooi boek over de Spaanse Burgeroorlog aan de hand van het leven van Fanny Scholten. Veel berust op speculaties en gissingen maar omdat Scholten de lezer van iedere stap uitgebreid deelgenoot maakt, stoort dit nauwelijks. De werkelijkheid blijkt weer eens spannender dan romanschrijvers kunnen bedenken en dat over het leven van een meisje uit Rotterdam-West.

Sjaak van der Velden

Yvonne Scholten, Fanny Schoonheydt. Een Nederlands meisje strijdt in de Spaanse Burgeroorlog. Amsterdam: Meulenhoff 2011, ISBN 9 7890290087797, € 19,95 •

VERDWAALDE ROTTERDAMSE LEEUW GEDUPLICEERD

Rijgend over de Maasboulevard vielen mij jaren geleden drie een beetje treurig kijkende leeuwen op. Ik vroeg mij af waar deze vandaan kwamen en waarom het er drie zijn. In de loop van de tijd is dit opgelost (oa met behulp van het Rotterdams jaarboekje 1966).

De leeuwen waren oorspronkelijk met zijn vieren en zijn gebeeldhouwd door Johannes Keerbergen. Zij lagen bovenop de Hofpoort, een kleine stadspoort uit 1778 bij het Hofplein. De vier leeuwen lagen rondom een zuil die deze poort sierde. Het Hofpoortje werd in 1833 afgebroken omdat het verkeer er niet door kon.

Later zijn zij geplaatst ter weerszijden van de Koningsbrug over de toegang van de Oude Haven. Op 24 september 1860 werd deze brug geopend door koning Willem III. Het was de eerste ijzeren draaibrug in Rotterdam, in de volksmond de Vier leeuwenbrug. Bij deze brug is aan het begin van de tweede wereldoorlog tussen 10 en 14 mei 1940 zwaar gevochten en heeft het Tweede regiment genietroepen de brug op de Duitsers, die zich verschanst hadden in de brugwachtershuisjes, weten terug te veroveren. De brug is ongeschonden de gevechten en het bombardement door gekomen, alleen de leeuwen waren enigszins gehavend. Bij de verhoging van de Maaskaden is de Koningsbrug in 1960 vervangen door de Koningsdam en zijn de leeuwen tijdelijk langs de Maas, nu langs de Maasboulevard, geplaatst in afwachting op een betere - nooit gekomen - locatie. In 1959 heeft de brigade generaal van het Regiment verbindingstroepen, waarin het eerder genoemde Tweede regiment is opgegaan, aan de gemeente Rotterdam verzocht om één leeuw ter beschikking te stellen aan het regiment en deze te mogen plaatsen bij de Elias Beekman kazerne te Ede. Zijn motivering was: het levendig houden van de herinneringen aan de verdediging van Rotterdam in 1940. De gemeente heeft dit niet zonder meer gedaan, vanuit het Historisch Genootschap Roterodamum zijn bedenkingen naar voren gebracht in de zin van: Rotterdam heeft al zo weinig monumenten, laten we deze vier leeuwen bijeen houden. Het gemeente bestuur heeft daarom de leeuw niet weggegeven, maar in langdurige bruikleen gegeven. In 2003 werd bekend dat de Elias Beekmankazerne in Ede zou worden gesloten. Een brief aan de gemeenteraad met verzoek om de leeuw nu terug te vragen en hem met de andere drie te herenigen is opgepikt door de toenmalige fractievoorzitter van de VVD, de heer Van Gent. Hij heeft vragen aan het college gesteld en is begin 2004 ook daadwerkelijk op de kazerne bij de vierde leeuw op bezoek geweest. Het antwoord van het college (24 februari 2004) was destijds, dat zij erkennen dat de leeuw een belangrijke rol speelt voor het Regiment en dat het Regiment heeft laten weten dat na sluiting van de kazerne een goede plek voor de leeuw zal worden gevonden als middelpunt bij plechtige gebeurtenissen. Daarmee was de kous af. Uit het verslag van de heer Van Gent bleek inderdaad dat de vierde leeuw een bijzonder beschermd leven bij de kazerne leidt. Het beeldhouwwerk is geïmpregneerd met een zwarte substantie zodat het goed bestand is tegen weersomstandigheden. Alle herdenkingen en vieringen van het regiment vinden plaats bij deze leeuw. De leeuw vormt het hart van het regiment.

Met open monumentendag op 10 september dit jaar (2011) was de inmiddels verlaten kazerne in Ede bij uitzondering open voor publiek en ben ik gaan kijken of de vierde leeuw er nog lag. Ik zag inderdaad een zwarte leeuw. Maar ... wat blijkt: de echte vierde leeuw was zo juist verhuisd

naar Amersfoort met het Regiment verbindingdienst en is inmiddels op 13 oktober 2011 onthuld op zijn nieuwe plek. De vertegenwoordiger van het Regiment te Ede werd emotioneel toen ik hem vroeg of de vierde leeuw niet terug kon naar Rotterdam. Het was nu hún leeuw en hij was in 1960 officieel door de stad Rotterdam geschonken! Het belang van de leeuw bestond ook, zo zei de vertegenwoordiger, uit de plaquettes die rond de leeuw zijn geplaatst met namen van gesneuvelden van het regiment, uit WO II (bij de Vier leeuwenbrug) en alle andere gevechtshandelingen bij operaties overal ter wereld. Zij houden zo erg van hun leeuw – sprak de man van het Regiment met een snik in zijn stem – dat zij zelfs een replica hebben laten maken. De namaak leeuw die ik daar zag is dus een vijfde leeuw, die 9 september is onthuld! Er ligt nu dus een vijfde Rotterdamse leeuw op het desolate Edese kazerneterrein waar het origineel sinds 1960 heeft gelegen.

Deze bizarre situatie waarbij sprake is van een kopie van een uitgeleende leeuw hebben mij bewogen om de gemeente Rotterdam vragen te stellen over deze gang van zaken. Met onder andere de vraag of er niet sprake is van een wisseltruc, welke is de echte leeuw? Deze vragen zijn blijkbaar op het bordje van een overbelaste ambtenaar terecht gekomen. Voorts was ik met tv Rijnmond aanwezig bij de onthulling op 13 oktober van de vierde leeuw te Amersfoort. Hier werden mij enkele zaken duidelijk: de gemeente Rotterdam heeft toestemming gegeven voor het dupliceren van de leeuw en zij waren wel uitgenodigd bij de onthulling maar zijn niet gekomen. Niet duidelijk werd hoe te zien is welke leeuw de echte VIERDE LEEUW is.

Voor mij resteren de volgende vragen, waarop ik van de gemeente antwoord hoop te krijgen:

1. Als het Regiment verbindingdienst zich verwaardigt tot het kopiëren van een origineel en Rotterdam hier mee akkoord gaat: waarom heeft Rotterdam het origineel dan niet terug gevraagd?
2. Hoe weten wij welke leeuw het origineel is?
3. Voor de drie andere leeuwen: is er geen betere beschermde plek voor ze en kunnen zij niet beter bestand worden gemaakt tegen de eroderende werking van de vervuilde atmosfeer van Rotterdam?

Tineke van Oosten •

AGENDA

Excursies Roterodamum

Niet een maar twee excursies aan het einde van het jaar. En voor begin 2012 staat een uitstap gepland, naar Delfshaven, met o.a. aandacht voor de archeologische opgravingen aldaar.

19 november 2011, Kunst aan boord van het ss Rotterdam 10.30 – 13.00 uur (- 14.00 uur met lunch, optioneel)

De Rotterdam is alweer een vertrouwd onderdeel van het stadsbeeld geworden. Menig Rotterdammer is al aan boord geweest. Toch is er reden voor een aparte excursie van Roterodamum. In het overweldigende décor van het cruiseschip is namelijk een indrukwekkende kunstcollectie verwerkt. Het verhaal van die collectie willen we u niet onthouden. In een duo-lezing, verzorgd door de heer Klaas Krijnen van de stichting Stoomschip Rotterdam (wellicht nog bekend van ons eerdere bezoek aan het infocentrum in 2008) en Sandra van Berkum die een boek heeft gewijd aan de kunst aan boord, komen elementen langs als het opdrachtgeverschap, achtergronden bij de kunstenaars en hun werk alsmede de inspanningen die geleverd worden om de collectie te behouden nu het schip opnieuw zo intensief gebruikt wordt.

Na de lezing is er een rondleiding met aandacht voor bijzondere details en de nodige anecdotes bij de werken van bijvoorbeeld Wally Elenbaas, Ger van Iersel, mevrouw Van Waterschoot van der Gracht, William Akkermans en Christa van Zanten (naar schets van Hierck).

De dag wordt facultatief afgesloten met een lunch aan boord, dit om de bijdrage te beperken.

Programma

10.30 uur, ontvangst door bestuur Roterodamum op de kade bij de hoofdentree, inloop met koffie en lekkernijen

11.00 - 11.45 uur, lezing over de kunstcollectie door Klaas Krijnen, voorzitter van stichting Stoomschip Rotterdam en Sandra van Berkum, auteur van het boek 'De Rotterdam, de kunst van het reizen'.

12.00-13.00 uur, rondleiding ss Rotterdam met speciale aandacht voor de objecten uit de collectie

13.00-14.00 uur, lunch aan boord (facultatief).

De bijdrage voor de excursie *exclusief* lunch is € 22,50 per persoon, en € 45,00 inclusief lunch. Uw aanmelding is bevestigd na overmaking van het bedrag op rekeningnummer 77300, ten name van Historisch Genootschap Roterodamum o.v.v. 'Kunst aan boord met/zonder lunch (aantal personen)'.

De lunch van € 22,50 p.p. is inclusief thee en sap, exclusief extra (alcoholische) versnaperingen.

Vervoer: onder Metrostation Rijnhaven staat stadbus 77 die u tot voor het schip brengt. Voor auto's is voldoende parkeergelegenheid. Let op, dit is betaald parkeren, het bedrag is niet inbegrepen in de kosten voor de excursie.

Het ss Rotterdam is ook bereikbaar per watertaxi, reserveren via telefoonnummer 010-4030303, aldaar ook informatie over opstapplaatsen bij u in de buurt.

Op de dag zelf is voor afmelding of latere aankomst het telefoonnummer 06 24 611 477 bereikbaar.

Wij zien u graag op 19 november!

Foto: Thijs Tuurenhout

10 december, 11.00-14.00 uur Twee maal Transformatie in het Vierhavengebied: HaKagebouw en Vertrekhal Oranjelijn

HaKagebouw

Het Vierhavengebied in Rotterdam-West, nabij Marconiplein ondergaat een gedaanteverwisseling. Aan de oostzijde van de Vierhavenstraat is het afgelopen jaar flink gebouwd om de behuizing van een serie zogeheten 'maxistores' te realiseren. Hier is sprake van sloop en nieuwbouw.

Een interessanter ontwikkeling voltrekt zich aan de westzijde: daar krijgen panden met een bijzonder verleden een nieuwe toekomst.

In het verlengde van het Roterodamum-debat van maart 2011 in Heidegger, de kelder van wat voorheen Galeries Modernes was, is er nu een excursie voor de leden naar twee van die bijzondere panden: het voormalige hoofdkantoor van de Handels-Kamer, (de coöperatieve handelsvereniging die was opgezet om de arbeider van goede, betaalbare levensmiddelen te voorzien) en de Vertrekhal Oranjelijn.

In het HAKA gebouw, een ontwerp van Friedrich Mertens (1885-1960), was voorheen de coöperatie gehuisvest van de arbeiders in de scheepsbouw. Naast kantoor diende het pand ook als centrale verzamelplaats voor de verzameling, verpakking en distributie van de artikelen. Nu is het pand in eigendom van Estrade, de ontwikkelentiteit van Vestia.

In de zomer van 2010 is begonnen met de renovatiewerkzaamheden. Tijdens de excursie wordt nader ingegaan op het transformatieproces, een fenomeen gegeven de originele aanpak door de ontwerpers Doepel Strijkers Architects. Om een tipje van de sluier op te lichten, 15 oud-gedetineerden werkten als onderdeel van hun reïntegratieproces mee aan de inrichting van het gebouw. Een van hun taken was om duizenden kilo's lomp op kleur te sorteren ten behoeve van de bouw van een akoestische wand. Zo zijn er meer originele oplossingen gevonden om het HaKagebouw klaar te maken voor een volgende levensfase.

Ten tijde van deze excursie is het pand nog niet volledig gere-noveerd, we bevinden ons dus nog op redelijk stoer terrein, niet alles is of wordt gladjes afgewerkt (houdt u daar rekening mee met de keuze van uw schoeisel en kleding) maar in het werk zijn de fraaie details van dit industriële pand zichtbaar: van mooi glas-in-lood tot de nog functionerende paternoster-lift (!).

Smikkelen in Vertrekhal Oranjelijn

Deel twee van de excursie is een bezoek aan een pand dat alweer enkele jaren een nieuwe gebruiker kent. De Vertrekhal van de Oranjelijn waar Santas Koffie neerstreek, later gevolgd door de Koekela (bekend van de winkel aan de Nieuwe Binnenweg). Dit wordt dus in verschillende opzichten een 'heerlijke' rondgang met proeverijen: langs een heuse (inpandige!) koffie-plantage, 'Caffea Hollandia Rotterdamus' en de productietak van overheerlijke koek en taart.

U moet ook nog aan de slag: uw kennis van koffie wordt getest dan wel bijgespijkerd en krijgt de fijne kneepjes bijgebracht, van koffie zetten tot het opschuimen van de melk. Dit alles in een fraaie omgeving met prachtig uitzicht.

Kosten voor deze 'Twee maal Transformatie' zijn € 25,- p.p. Na ontvangst van dit bedrag op rekeningnummer 77300 t.n.v. Historisch Genootschap Roterodamum o.v.v. 'Transformatie' is uw deelname bevestigd. U ontvangt geen aparte bevestiging. In geval van overboeking worden de aanmeldingen op volgorde van binnenkomst gehonoreerd en volgt bericht aan degenen die niet mee zouden kunnen.

Programma

11.00 uur, verzamelen bij HaKagebouw, Vierhavenstraat 40
11.00 – 12.20 uur koffie/thee, inleiding en rondleiding naar Vertrekhal Oranjelijn (5 minuten wandelen), Benjamin Franklinstraat 501
12.30 – 14.00 uur inleiding, rondleiding en workshop

Het telefoonnummer voor afmeldingen op die dag is 06 24 611 477.

Graag tot 10 december!

De excursiecommissie

Vooraankondiging

Voor januari of februari wordt een volgende excursie voorbereid. Een gedetailleerd programma met datum en tijden verschijnt in de Kroniek van januari.

Onderdelen zijn in ieder geval een presentatie n.a.v. de publicatie van BOOR: 'Delfshaven, een VOC werf opgegraven' die in de volgende Kroniek ook zal worden beschreven, een bezoek aan de expositie in het Zakkendragershuisje, een kijkje in molen De Distilleerketel en een korte geschiedenis van Delfshaven, vooruitlopend op het boek 'Rotterdam, Stad van Dorpen' van Arie van der Schoor.

Nieuwe Klassiekers: Industriegebouw Goudsesingel

AIR, het architectuurcentrum van Rotterdam, organiseert op zondagmiddag 27 november een rondleiding door het industriegebouw Goudsesingel. Voormalig directeur van Stadswonen **Jean Baptiste Benraad** vertelt in de rondleiding over de waarde van dit rijksmonument en welke rol dit gebouw zal spelen binnen de KennisAs.

Het industriegebouw is vlak na de oorlog gebouwd en ontworpen door Maaskant en Van Tijen. Net als het bekendere Groothandelsgebouw werd met dit complex een uitkomst geboden voor de door het bombardement verloren gegane bedrijfsruimtes. Het gebouw is één van de weinige voorbeelden van de door Van Tijen gepropageerde 'shake-hands'-architectuur, waarbij een combinatie van traditioneel en modern bouwen werd beoogd.

Stadswonen heeft ambities om De Goudsesingel een prominentere plek te geven in de omgeving. Het gebouw ligt in de nabijheid van de KennisAs-magneet Oostplein. De magneet is onderdeel van de KennisAs, een ruimtelijk en inhoudelijk concept dat in één woord het gehele aanbod van kennis en bijbehorende huisvesting weergeeft. Het Oostplein is daarin gepositioneerd als hét Stadsportaal, een plek waar de (toekomstige) kenniswerker terecht kan met alle vragen op gebied van opleiding, werk en huisvesting.

Rotterdam is geen stad die bekend is om zijn monumenten, maar toch is er inmiddels een bijzondere reeks van gebouwen, stadsblokken en ensembles die een tweede leven zijn ingegaan of daarvoor staan voorgesorteerd. AIR wil met de reeks Nieuwe Klassiekers de historie van deze gebouwen ontsluiten, en tegelijk de inspiratie voor vernieuwing en herbestemming zichtbaar maken.

Datum: zondag 27 november 2011

Aanvang: 12.00 uur

Voertaal: Nederlands

Toegang: €3,00

Reserveren en meer info: www.airfoundation.nl •

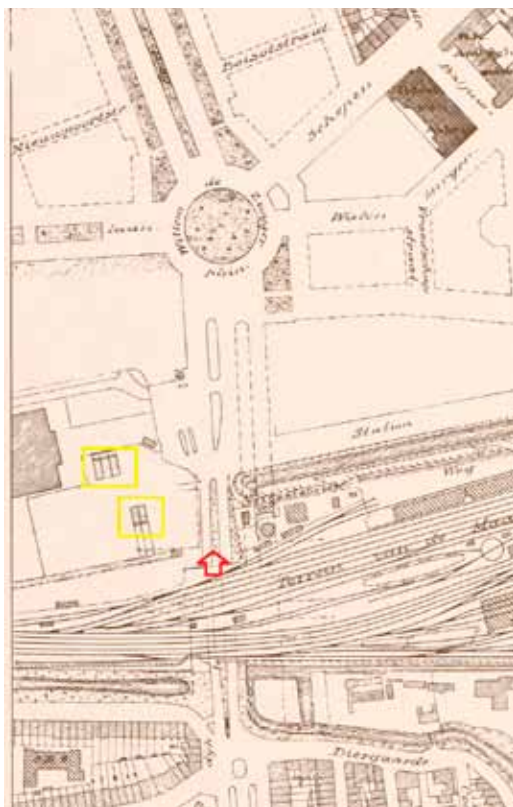

AIR, Ossip van Duivenbode

FOTOPUZZEL

De puzzel uit Kroniek 182 was of te moeilijk of niet interessant. Hoe het ook zij, er is geen enkele reactie bij de redactie binnen gekomen. We houden het er voorlopig maar op dat de zomervakantie de lezers parten heeft gespeeld. Hoe dan ook, de foto liet enkele huizen zien aan de Stationssingel; tegenwoordig loopt deze singel niet meer zo ver naar het westen door. Deze panden bevonden zich ten westen van de huidige Statentunnel, tussen de Bentincklaan en de spoorlijn.

Op bijgaand kaartje zijn de panden van puzzel 182 geel omkaderd. De fotograaf stond ongeveer op de plaats van de rode pijl.

Roterodamum agenda

19 november 2011, Kunst aan boord van het ss Rotterdam.

10 december, Twee maal Transformatie in het Vierhavengebied: HaKagebouw en Vertrekhal Oranjelijn.

Voor nadere informatie: zie pagina 6 en 7.

De nieuwe puzzel zal hopelijk weer iets minder hoofdbrekers kosten.

In welke ruimte deden deze fotograaf en muzikanten hun werk? Geef uw oplossing voor 1 december door aan de redacteur. •